

**UCHWAŁA NR XXV/2/21
RADY MIEJSKIEJ W ŻARACH**

z dnia 29 stycznia 2021 r.

**w sprawie uchwalenia „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Żary o Statusie Miejskim na lata 2021-2027”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713 i 1378) i art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218 i 956) oraz art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876) uchwała się, co następuje:

§ 1. Uchwala się „Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Żary o Statusie Miejskim na lata 2021-2027”, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Żary.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Marian Popławski

PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
DLA GMINY ŻARY O STATUSIE MIEJSKIM
NA LATA 2021–2027

Każdemu zapewnia się nietykalność i wolność osobistą.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku

WSTĘP

„Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Żary o Statusie Miejskim na lata 2021-2027” jest realizacją art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zgodnie z którym: „do zadań własnych gminy należy, w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”, w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

„Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Żary o Statusie Miejskim na lata 2021-2027” przedstawia strategię działania obejmującą zarówno pomoc rodzinom doświadczającym przemocy, jak również współdziałanie lokalnej społeczności oraz instytucji i organizacji pozarządowych zajmujących się zjawiskiem przemocy w celu zminimalizowania występujących zjawisk przemocy w rodzinie, a także jego skutków w wymiarze indywidualnym jak i społecznym.

Zaplanowane w programie działania są kontynuacją szeregu czynności, które podjęto w ramach realizacji wcześniej uchwalonego „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020”.

Zasadniczym zadaniem podjętego programu jest zbudowanie spójnego i skutecznego systemu pomocy osobom uwikłanym w przemoc w rodzinie oraz podniesienie jakości i skuteczności działań podejmowanych na rzecz rodzin dotkniętych przemocą domową. Podstawową cechą podejmowanych działań w obszarze przemocy domowej powinno więc być szybkie reagowanie mające na celu przerwanie przemocy jak również szybka i skuteczna pomoc ofiarom. Cele, jakie będą bezpośrednio osiągnięte, odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Program zawiera zadania do realizacji dla gminnych jednostek i instytucji z terenu miasta Żary działających w obszarze pomocy społecznej.

W części opisowej programu zostały zawarte podstawowe informacje na temat zjawiska przemocy w rodzinie, istotne dla jego właściwego zrozumienia oraz planowania działań w zakresie profilaktyki i działań naprawczych w obszarze przemocy w rodzinie.

W części diagnostycznej przedstawiono charakterystykę miasta Żary oraz ukazano analizę problemów społecznych na podstawie danych pozyskanych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żarach, Zespołu Interdyscyplinarnego – działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Żarach oraz na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych od 24 czerwca 2020 roku do 8 lipca 2020 roku w mieście Żary.

1. PODSTAWY PRAWNE

Podstawą prawną do działań związanych z pomocą osobom doświadczającym przemocy w rodzinie stanowi w szczególności:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 1997, Nr 78 poz. 483 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2020 poz. 1876),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. poz. 1245),
- „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020” - Uchwała Nr XLII/82/14 Rady Miejskiej w Żarach z dnia 6 listopada 2014 r.,
- Krajowy Program „Razem bezpieczniej”,
- Krajowy Program na Rzecz Ofiar Przestępstw,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Żary o statusie miejskim.

2. CHARAKTERYSTYKA PRZEMOCY W RODZINIE

2.1. *Zjawisko przemocy w rodzinie i jego skutki*

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na wzajemnym szacunku, zrozumieniu i miłości. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, relacje wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi, moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi.

Przemoc ze strony najbliższej osoby/rodziny, jest dla ofiary doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym jej psychikę. Przemoc w rodzinie przybierać może różne formy, od przemocy fizycznej, poprzez przemoc psychiczną i seksualną oraz ekonomiczną. Przemoc zazwyczaj ma charakter długotrwały i cykliczny, rzadko jest incydem jednorazowym.

Przemoc domową należy zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej, prowadzącej do zaburzenia relacji rodzinnych, naruszenia norm prawa lub dóbr osobistych, w szczególności narażając ofiary przemocy na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, godności, nietykalności cielesnej, wolności w tym seksualnej, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne.

Wokół przemocy narosło wiele mitów. Jednym z nich jest przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w zdeorganizowanych środowiskach rodzinnych. Tymczasem według danych statystycznych, przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny.

2.2. Rodzaje przemocy w rodzinie

Wymienia się następujące rodzaje przemocy w rodzinie:

- fizyczna (gorąca) – wszelkiego rodzaju działania bezpośrednie polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień m.in.: bicie, popychanie, szarpanie, policzkowanie, kopanie, duszenie, przypalanie, użycie broni, przedmiotów lub narzędzi niebezpiecznych mogących spowodować utratę zdrowia lub życia,
- psychiczna (zimna) – umyślne, agresywne działania, wykorzystujące nie tyle siłę fizyczną, a mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie u ofiary pozytywnego obrazu własnej osoby, obniżenie poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych. Zachowania sprawcy mają na ogół charakter poniżający lub budzący poczucie zagrożenia i wywołują emocjonalny ból lub cierpienie m. in.: wyśmiewanie, szydzenie, wyzywanie, upokarzanie, krytyka, groźby, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi osobami, ograniczanie snu lub pożywienia,
- przemoc ekonomiczna – przejawia się w uniemożliwieniu dostępu do rodzinnych środków finansowych, prowadząc do całkowitego uzależnienia ofiary od sprawcy m. in.: odbieranie zarobionych środków finansowych, niezaspokajanie materialnych potrzeb rodziny, uniemożliwianie podjęcia pracy, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, zmuszanie do zaciągania kredytów, pożyczek,
- seksualna – wymuszanie różnego rodzaju nieakceptowanych i niechcianych przez ofiarę praktyk seksualnych, wymuszanie pożycia seksualnego lub współżycia z innymi osobami np. w celach pozyskiwania środków finansowych,
- zaniedbanie – to działanie polegające na ciągłym niezaspokajaniu podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych osób zależnych np. dzieci, osób starszych, osób niepełnosprawnych, współmałżonków, partnerów w związkach nieformalnych.

Rodzaje przemocy mogą się przenikać, ale każda może też wystąpić osobno. Osobami najczęściej doświadczającymi przemocy domowej są kobiety, dzieci, osoby starsze lub niepełnosprawne, ale bywają też coraz częściej mężczyźni.

2.3. Typy przemocy

Szerokie ujęcie zagadnienia przemocy w rodzinie pozwala wyodrębnić:

- typ przemocy, w której sprawcami są dorośli, tj. przemoc wobec partnerki/a, przemoc wobec dziecka,
- typ przemocy, w której sprawcami są dzieci, tj. przemoc wobec rodziców, wobec rodzeństwa,
- typ przemocy, w której sprawcami mogą być dorośli i dzieci, tj. przemoc wobec osób w podeszłym wieku.

2.4. Fazy cyklu przemocy

Przemoc w rodzinie nie jest zachowaniem incydentalnym i zwykle powtarza się według określonego schematu. W cyklu przemocy występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

- faza narastającego napięcia – jest to zwykle początek cyklu, w którym zaczyna pojawiać się wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe, które z kolei wywołują agresję, gniew,
- faza ostrej przemocy – to faza, w której następuje wybuch i gniew zagrażająca dla zdrowia i życia ofiary, moment zakończenia aktu przemocy zależy wyłącznie od sprawcy i nie ma żadnego związku z zachowaniem ofiary. Najczęściej w tej fazie lub zaraz po niej ofiary poszukują pomocy, składają skargi, wzywają Policję lub informują odpowiednie służby,
- faza „miodowego miesiąca” – to trzecia faza, w czasie której sprawca wyraża swoją skruchę, okazuje żal, przeprasza, obiecuje, że już nigdy więcej nie skrzywdzi ofiary lub po prostu zachowuje się tak, jak gdyby przemoc nigdy nie miała miejsca. Faza ta jest przemijająca i bez specjalistycznej pomocy kończy się nawrotem przemocy spowodowanym ponownym wzrostem napięcia u sprawcy. Prawdziwe zagrożenie jakie niesie ta faza jest związane z tym, że przemoc w następnym cyklu zazwyczaj jest gwałtowniejsza i za każdym razem narasta. Jeśli już raz doszło do użycia przemocy, będzie ona się powtarzać, dopóki nie zostanie przerwana, najczęściej przez interwencję z zewnątrz. W fazie tej ofiary najczęściej wycofują się z kontaktu z osobami pomagającymi, zmieniają zeznania, bronią i usprawiedliwiają zachowania sprawców. Jest to czas pozornej odzyskania przez ofiary kontroli i mocy, który nie trwa zbyt długo.

2.5. Prawo wobec problemu przemocy w rodzinie

Przemoc domowa jest przestępstwem. Podstawowym przepisem prawa karnego, związanym z zagadnieniem przemocy w rodzinie, jest art. 207 Kodeksu Karnego, który przewiduje karę za znęcanie się m.in. fizyczne, psychiczne itp. nad osobą najbliższą, małoletnią, nieporadną, zależną.

Pojęcie „znęcania się” jest kategorią zbiorczą – może obejmować szereg zachowań, które rozpatrywane osobno, będą stanowić inne przestępstwa np. uszkodzenie ciała, groźby karalne. W sytuacjach znęcania się w rodzinie dochodzi także do innych ściganych prawem przestępstw m. in. ciężki uszczerbek na zdrowiu, naruszenie nietykalności cielesnej, zmuszanie do określonych zachowań, zgwałcenie, nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku zależności, doprowadzenie małoletniego poniżej lat 15 do obcowania płciowego lub do poddania czy wykonania innej czynności seksualnej lub utrwalanie treści pornograficznych z udziałem małoletniego, rozpijanie małoletniego poprzez dostarczanie napoju alkoholowego, ułatwianie lub nakłanianie do spożycia takiego napoju, uporczywe uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego, porzucenie małoletniego lub osoby nieporadnej pod względem psychicznym lub fizycznym, zniewaga, niszczenie mienia lub przywłaszczenie.

Od 2005 roku funkcjonuje Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz osób stosujących przemoc. Umożliwia również zastosowanie, w toku postępowania, wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie, specyficznych środków ograniczających ich kontaktu z pokrzywdzonymi.

Ustawa zobowiązuje również osoby (art. 12), które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych powzięły podejrzenie o występowaniu przemocy w rodzinie, do niezwłocznego zawiadomienia o tym Policji lub Prokuratury.

2.6. Rodzaje pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie

Rodzaje pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie:

- „interwencja kryzysowa” – art. 47 ustawy o pomocy społecznej definiuje, iż jest to „zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu”, których celem jest „przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychofizycznej”. Powyższa definicja została rozszerzona przez zapisy ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie o formy wsparcia i pomocy dla ofiar przemocy w zakresie natychmiastowej pomocy psychologicznej jak również w uzasadnionych przypadkach udzielenia schronienia dla ofiar przemocy na okres do 3 miesięcy.

Cele interwencji kryzysowej obejmują:

- złagodzenie objawów reakcji kryzysowej,
- przywrócenie równowagi psychicznej,
- zapobieganie przejściu ostrego kryzysu w stan chronicznej niewydolności psychofizycznej,
- przywrócenie umiejętności samodzielnego radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych,
- wsparcie – ofiary przemocy domowej muszą mieć świadomość, że nie są same. Pomoc oraz poradnictwo ukierunkowane jest na przeciwdziałaniu izolacji społecznej ofiary, poczuciu osamotnienia i bezradności,
- pomoc specjalistyczna – wzmacnianie ofiary przez terapię psychologiczną, doradztwo prawne, pomoc medyczną, pomoc socjalną,
- edukacja – jest bardzo ważnym elementem w udzielaniu pomocy ofiarom przemocy domowej. Ofiara nabywa wiedzy na temat zjawiska przemocy, przysługujących jej prawach i możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia,
- terapia – ten rodzaj pomocy skierowany jest do ofiar, które przeszły powyższe etapy i zagrożenie ze strony sprawcy znacznie się zmniejszyło. Ofiara korzysta z pomocy psychologicznej indywidualnej lub grupowej w celu zwiększenia poczucia sprawczości, równowagi psychicznej oraz przywrócenia samodzielnego podejmowania decyzji i radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych.

3. DIAGNOZA POTRZEB ORAZ OCENA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE ŻARY O STATUSIE MIEJSKIM

W celu dokonania diagnozy zjawiska przemocy domowej w Gminie Żary o statusie miejskim posłużono się technikami badawczymi: metodą jakościową i metodą ilościową. Metodą jakościową dokonano na podstawie analizy danych zastanych, natomiast metoda ilościowa była dokonana na podstawie ankiet dostępnych do pobrania na stronie internetowej oraz w siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żarach.

3.1 Demografia

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań niezbędne jest dokonanie analizy problemów społecznych w mieście Żary, z uwzględnieniem problemu przemocy w rodzinie, ważne są dane dotyczące liczby ludności z podziałem na płeć i wiek.

Tabela nr 1. Liczba mieszkańców miasta Żary

Data	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019
Liczba mieszkańców	38.256	37.939	37.564	37.282	36.350	36.604

Źródło: UM Żary – Gminny rejestr mieszkańców

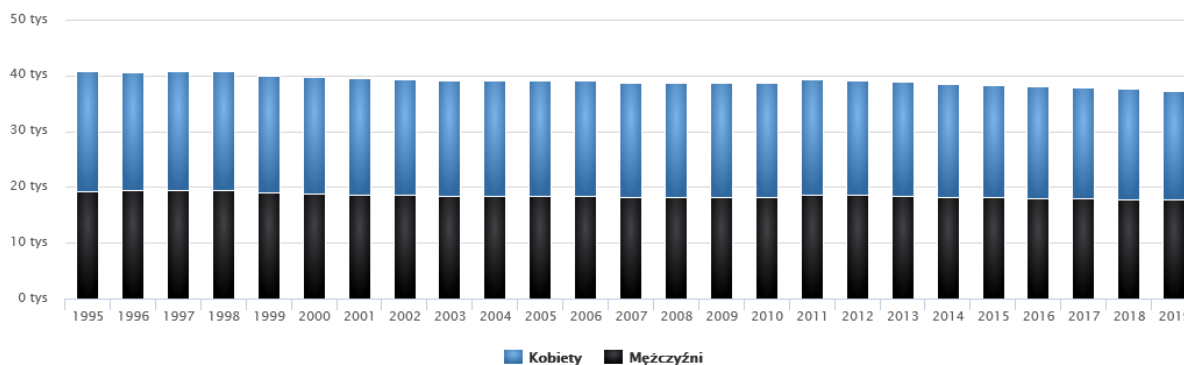
Tabela nr 2. Liczba mieszkańców miasta Żary (mężczyźni i kobiety)

Data	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019
Liczba mieszkańców	38.527	38.287	38.048	37.907	37.682	37.304
- mężczyźni	18.255	18.143	18.033	17.944	17.840	17.686
- kobiety	20.272	20.144	20.015	19.963	19.842	19.618

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

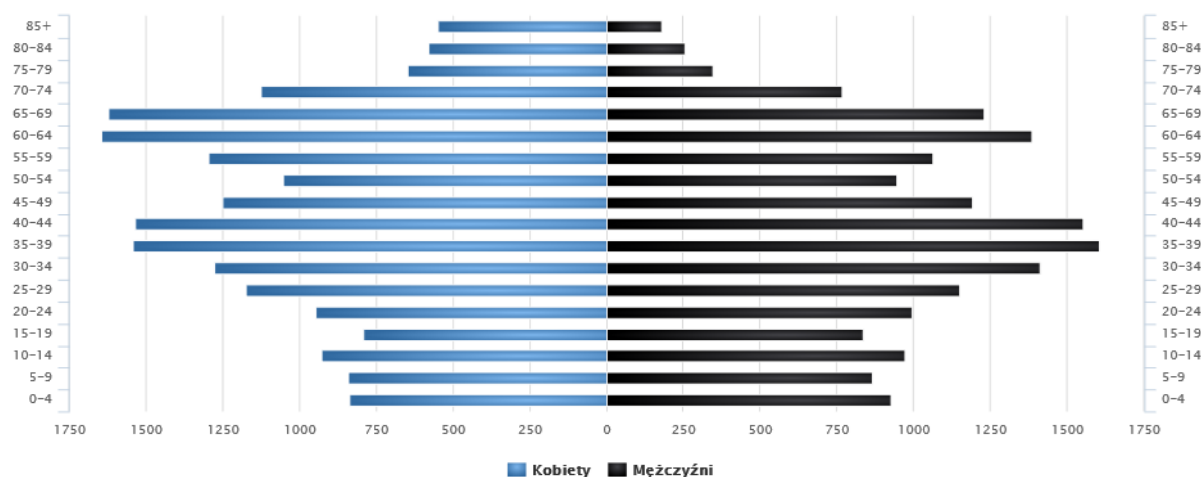
Dane z tabel nr 1 i nr 2 dowodzą, że statystyka nie nadąża za faktycznymi zmianami jakie zachodzą w zakresie liczby ludności miasta Żary. Powyższe zestawienia ukazują na szybszą dynamikę spadku liczby ludności w latach 2014-2019 niż prognoza GUS. Wg danych Urzędu Miasta Żary w latach 2014-2019 liczba ludności zmalała o 1652 osób i w roku 2019 wynosiła 36.604 mieszkańców, wg GUS w tym samym czasie liczba ludności zmalała o 1223 osoby i na koniec roku 2019 miała wynosić 37.304 osoby.

Wykres nr 1. Populacja Żar w latach 1995-2019 (źródło: GUS)

Wykres nr 2. Piramida wieku mieszkańców Żar, 2019 (źródło: GUS)

Sytuacja demograficzna ludności miasta Żary odzwierciedla typowe dla województwa lubuskiego problemy demograficzne, do których należą poza zmniejszającą się liczbą mieszkańców także niekorzystna struktura wiekowa ludności – starzenie się mieszkańców i niski przyrost naturalny (przyrost naturalny na 1000 ludności: miasto -3,4, Lubuskie -2,0, Polska -0,9; urodzenia żywe na 1000 ludności: miasto 8,3, Lubuskie 8,9, Polska 9,8; dane: <https://www.polskawliczbach.pl/Zary>).

3.2. Diagnoza sytuacji w aspekcie problemów występowania przemocy w rodzinie w Żarach.

Przemoc w rodzinie jest jednym z najbardziej niepokojących zjawisk społecznych występujących pomiędzy ludźmi. System pomocy społecznej dla rodzin, w których dochodzi do przemocy ma szczególne znaczenie wśród instytucji publicznych związanych z realizacją zadań w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Skuteczność przeciwdziałania i zwalczania przemocy w rodzinie wymaga więc przede wszystkim współpracy wielu służb w środowisku lokalnym. Reguluje to Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i nakłada na wszystkich przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Policji, oświaty, służby zdrowia, obowiązek prowadzenia procedury „Niebieskiej Karty”.

Podejmowane działania w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mają za cel w szczególności przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą, wsparcie i informowanie o instytucjach udzielających pomocy i możliwościach skorzystania z bezpłatnej porady.

Grupy osób zagrożonych przemocą domową objęte są pomocą i wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żarach. Są to przede wszystkim kobiety, osoby niepełnosprawne, chore, a także osoby i rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym ze względu na ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Na rzecz tych grup Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach świadczy usługi pomocy społecznej, w tym integracji społecznej, interwencji kryzysowej, które mają przywrócić społeczną spójność i przeciwdziałać wykluczeniu.

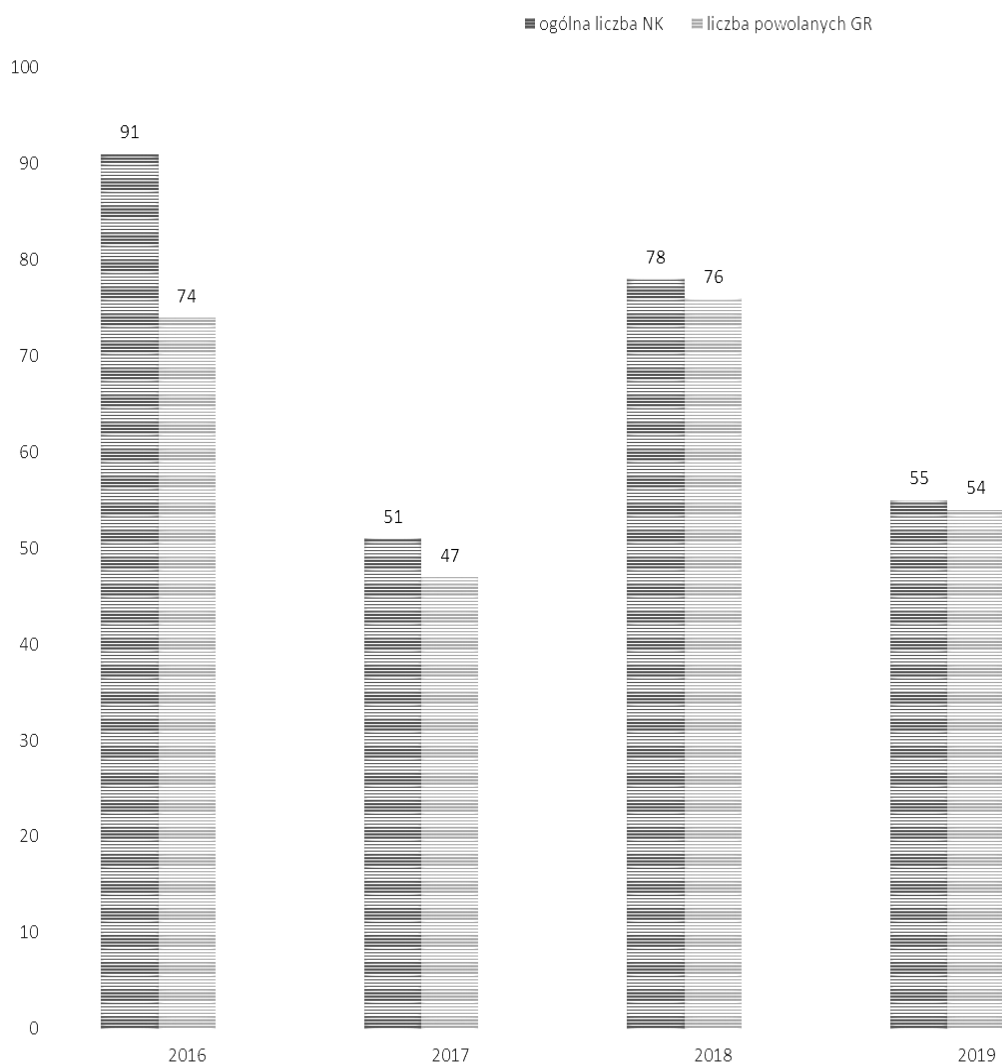
W celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Żarach funkcjonuje powołany przez Burmistrza Żar w 2011 roku - Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (ZI). W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele jednostek samorządowych m. in.: Miejskiego

Ośrodka Pomocy Społecznej, Komendy Powiatowej Policji, Sądu Rejonowego, oświaty, służby zdrowia, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacji pozarządowych. Zespół Interdyscyplinarny tworzy grupa 12 specjalistów z różnych dziedzin, łącząc swoją wiedzę, umiejętności oraz możliwości wynikające z instytucji, które reprezentują oraz podejmują skoordynowane działania mające na celu niesienie pomocy osobom dotkniętym przemocą jak również przeciwdziałanie temu zjawisku na terenie miasta.

Ze statystyk prowadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny w Żarach ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wynika, iż dochodziło w mieście do przemocy domowej w okresie badawczym od roku 2016 do roku 2019, czego wynikiem są „Niebieskie Karty” oraz prowadzone procedury przez Zespół Interdyscyplinarny.

3.3 Dane liczbowe dotyczące założonych/zakończonych procedur „Niebieskich Kart” w latach 2016-2019.

Wykres nr 3. Ilość założonych „Niebieskich Kart” i liczba powołanych Grup roboczych przez Zespół Interdyscyplinarny w Żarach

Tabela nr 3. Ilość „Niebieskich Kart” zakończonych przez ZI

Data	2016	2017	2018	2019
Liczba „Niebieskich Kart” zakończonych przez ZI	100	67	52	73

Tabela nr 4. Liczba posiedzeń ZI

Nazwa	2016	2017	2018	2019
Liczba posiedzeń ZI	4	4	4	4

Tabela nr 5. Ogólna liczba założonych „Niebieskich Kart” z podziałem na instytucje, które tą procedurę rozpoczęły (założenie „Niebieskiej Karty A”)

Data	2016	2017	2018	2019
Ogólna liczba „Niebieskich Kart”	91	51	78	55
w tym założonych przez:				
KPP	60	34	44	29
MOPS	23	9	25	13
MKRPA	3	1	6	8
GOPS	1	0	1	1
SDŚ	0	1	0	1
SZKOŁY	3	4	1	2
PRZEDSZKOLA	0	0	1	1
SŁUŻBA ZDROWIA	1	2	0	0

Tabela nr 6. Liczba powołanych grup roboczych dotyczących prowadzenia procedury „Niebieskich Kart”

Data	2016	2017	2018	2019
Liczba powołanych grup roboczych	74	47	76	54

Szacowanie skali zjawiska przemocy w rodzinie jest bardzo trudne. Dane dotyczące zjawiska przemocy niestety nie odzwierciedlają w pełni faktycznej skali problemu, ponieważ jest to temat wstydlivy, często zatajany przez rodziny, aż do chwili zaistnienia sytuacji dramatycznych m. in. bezpośredniej przemocy fizycznej.

Z przedstawionych tabel wynika, iż ponad 85 % kart założone zostały przez KPP oraz MOPS w Żarach, 15 % założone przez pozostałe jednostki. Z prowadzonych badań, wynika że interdyscyplinarność współpracy wszystkich służb i instytucji działających na rzecz osób i rodzin doznających przemocy jest koniecznością i ma wiele zalet m. in.: szybki i pełny przepływ informacji pomiędzy służbami instytucji pomocowych oraz podejmowanie wspólnych zaplanowanych i skoordynowanych działań, nie wykluczających się wzajemnie na rzecz osób i rodzin pokrzywdzonych przemocą.

W związku z tym zasadniczym zadaniem Zespołu jest ciągle usprawnianie i wzmacnianie tej współpracy w kierunku wypracowywania podejmowanych standardów działań zgodnych z Rozporządzeniem z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Z uwagi na interdyscyplinarność problemu przemocy w rodzinie istotnym czynnikiem zwiększającym skuteczność rozwiązywania problemów jest doskonalenie kadr oraz współdziałanie wszystkich instytucji lokalnych działających na rzecz osób i rodzin doznających przemocy.

W zakresie realizacji posiedzeń ZI zgodnie z Regulaminem Zespołu Interdyscyplinarnego w Żarach, odbywały się one w okresie badawczym w każdym roku jeden raz na kwartał. Obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu zapewnił Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach ul. Domańskiego 1.

3.4 Diagnoza zjawiska przemocy w perspektywie przeprowadzonej ankiety wśród mieszkańców Żar

Badania zostały przeprowadzone od 24 czerwca 2020 r. do 8 lipca 2020 r. W badaniu łącznie wzięto 91 osób, które wypełniły ankietę dostępną w siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żarach oraz dostępną na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żarach www.mops.zary.pl. i dostarczyły ją w wyznaczonym terminie do siedziby MOPS w Żarach.

Wynik diagnozy jest odzwierciedleniem problemu przemocy i wiedzy jaką dysponują mieszkańcy na temat poszukiwania pomocy przez osoby dotknięte pośrednio lub bezpośrednio przemocą w rodzinie.

Płeć i wiek respondentów

W badaniach na potrzebę diagnozy problemu przemocy w rodzinie w Żarach uczestniczyli mieszkańcy o różnych cechach społeczno-demograficznych.

Tabela nr 7. Podział badanych ze względu na płeć

Liczba ogółem badanych	91	%
w tym kobiet	62	68
w tym mężczyzn	29	32

Rozkład charakteryzowanej cechy demograficznej zgodnie z tabelą powyżej wyniósł: 68,1% - kobiety, 31,9% - mężczyźni.

Tabela nr 8. Wiek respondentów

Wiek respondentów:	Kobiet	Mężczyzn	Razem
18-25	2	1	3
26-35	11	3	14
36-45	20	8	28
46-55	17	9	26
56-65	8	5	13
powyżej 65	4	3	7

Kolejną zmienną to wiek badanych osób. Możemy stwierdzić, że najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 36-45 tj. 20 kobiet i 8 mężczyzn co stanowi 30,76% ogółu badanych.

Wiedza respondentów

Tabela nr 9. Pytanie badawcze dotyczące wiedzy respondentów n. t. występowania w mieście Żary zjawiska przemocy w rodzinie

Liczba ogółem badanych	91	%
TAK (mam wiedzę)	83	91,3
NIE (nie mam wiedzy)	5	05,5
Brak odpowiedzi	3	03,2

Na pytanie odnośnie wiedzy o zjawisku przemocy w rodzinie w Żarach aż 83 osoby odpowiedziały, że takową posiadają. Stanowi to 91,3% ogółu badanych.

Przyczyny przemocy w rodzinie

Najwięcej badanych tj. 85 osoby (93,4 %) określiło, że uzależnienia od alkoholu, narkotyków i innych używek stanowią największe zagrożenie i są przyczyną występowania przemocy w rodzinie. Na drugim miejscu występowania przemocy w rodzinie 48 osób (52,7 %) wymieniło doświadczenia i wzorce wyniesione z domu rodzinnego. Ważnymi przyczynami przemocy domowej są również stres i frustracje dotyczące sytuacji określanych jako kryzysowe w rodzinach. Aż 47 osób (51,6%) stwierdziło, iż jest to powód występowania takiego typu przemocy i narastającej agresji. Respondenci wśród innych przyczyn dotyczących działań przemocowych wymieniali: chorobę, zaburzenia emocjonalne i psychiczne oraz ubóstwo i problemy finansowe. Czterech badanych stwierdziło, że nie wie co może być przyczyną tego zjawiska w życiu rodzinnym.

Czynniki mogące wpływać na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie

Wg wypowiedzi badanych na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie wpływa:

- doświadczenia i wzorce z domu rodzinnego (62 osób),
- poczucie bezkarności (42 osób),
- bierność i przyzwolenie otoczenia oraz świadków przemocy (38 osób),
- cechy charakteru (35 osób),
- uległość ofiary – dominacja sprawcy (24 osób),
- status społeczny i materialny (15 osób),
- brak umiejętności wychowawczych (14 osób),
- poziom wykształcenia (10 osób),
- izolacja społeczna rodziny – wykluczenie (7 osób).

Z przeprowadzonej analizy badań ankietowych wynika, że najwięcej osób jako czynnik mogący wpływać na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie wymienia doświadczenia i wzorce z domu rodzinnego – 62 badanych, tj. 68,1 % ogółu badanych, na drugim miejscu wymieniono poczucie bezkarności sprawcy przemocy – 42 osoby (46,1 %), a na trzecim podano bierność i przyzwolenie otoczenia oraz świadków przemocy (38 osoby, tj. 41,7 %). Pozostałe czynniki stanowiły znaczną mniejszość w wypowiedziach osób badanych.

Określenie, kto najczęściej jest ofiarą przemocy w rodzinie

Badani stwierdzili, że najczęściej ofiarami przemocy w rodzinie są:

- kobiety (78 osób),
- dzieci (35 osób),
- osoby starsze (14 osób),
- mężczyźni (6 osób),
- osoby niepełnosprawne (5 osób),
- nie wiem (2 osoby),

- wszyscy w/w, "nie ma reguł" (2 osoby).

Z przeprowadzonej analizy wynika, iż najwięcej bo aż 78 osób (85,71 %) wypowiedziało się, że najczęściej ofiarami przemocy stają się kobiety, 35 osób wymieniło dzieci (38,46 %), a 14 osób (15,38 %) - osoby starsze.

Wyniki badania zgadzają się z analizą ZI, w której również kobiety są określane jako najczęstsze ofiary doznające przemocy domowej. W drugiej grupie ryzyka ofiary są dzieci, a następnie osoby starsze.

Rodziny, w których najczęściej występuje przemoc w rodzinie

Wg respondentów do przemocy w rodzinie dochodzi najczęściej w rodzinach:

- uzależnionych od alkoholu i innych używek (68 osób),
- pełnych (31 osób),
- konkubinaty (23 osób),
- ubogich (21 osób),
- niepełnych (19 osób),
- zamożnych (16 osób),
- inne: status rodziny nie ma znaczenia (2 osoby).

Z badania wynika, iż najczęściej przemoc występuje w rodzinach uzależnionych od alkoholu i innych używek – 68 badanych (74,72 %). Następnie respondenci wymienili rodziny pełne – 31 osób (34,06 %) oraz rodziny żyjące w konkubinacie – 23 osoby (25,2 %).

Formy przemocy, które najczęściej występują w rodzinach dotkniętych przemocą

Wg wypowiedzi badanych najczęściej w rodzinie występuje przemoc:

- fizyczna (60 osób),
- psychiczna (59 osób),
- ekonomiczna (14 osób),
- seksualna (7 osób).

W ankietach jako najczęściej spotykaną formę przemocy w rodzinach wymieniono przemoc fizyczną – 60 osób (65,9 %) i psychiczną – 59 osób (64,8 %). Wskazano również na przemoc ekonomiczną – 14 osób oraz seksualną – 7 osób.

Instytucje, które mogą pomóc ofierze przemocy w Żarach

Respondenci jako instytucje, które mogą pomóc ofierze przemocy w rodzinie wymienili:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (75 osób),
- policję (62 osoby),
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej (31 osób),

- prokuraturę (23 osoby),
- sąd (20 osób),
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (20 osób),
- Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (14 osób),
- Dom Samotnej Matki (11 osób),
- oświatę (5 osób),
- służbę zdrowia (4 osoby),
- kościół (2 osoby).

Według przedstawionych danych wynika, że zdecydowana większość ankietowanych deklaruje znajomość instytucji, które wspierają i pomagają ofiarom przemocy w rodzinie. Najwięcej respondentów badania wskazało jako instytucje pomocowe: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (75 osób, 82,4 %), policję (62 osoby, 68,1 %) i Ośrodek Interwencji Kryzysowej (31 osób, 34,1 %). Nieco mniej, bo 20-23 badanych wskazało Prokuraturę Rejonową, Sąd Rejonowy i Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. 14 osób wymieniło Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a 11 osób Dom Samotnej Matki. Najmniej respondentów wymieniło jako instytucje, które mogą wspomóc ofiarę przemocy domowej: oświatę, służbę zdrowia i kościół.

Oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie w Żarach

Tabela nr 10. Pytanie ankietowe „Czy przemoc w rodzinie stanowi istotny społeczny problem w Żarach?”

Liczba ogółem badanych:	91	100 %
Czy przemoc w rodzinie stanowi istotny społeczny problem w Żarach?		
„TAK”	14	15,4 %
„RACZEJ TAK”	42	46,1 %
„NIE”	5	05,5 %
„RACZEJ NIE”	18	19,8 %
„NIE WIEM”	12	13,2 %

Na w/w pytanie najczęściej badanych odpowiedziało „Tak/Raczej Tak” – 56 osób (61,5 %), „Nie/Raczej Nie” zaznaczyło 23 osoby (25,3 %), a 12 osób (13,2 %) nie miało zdania.

Z ankiety wynika, iż ponad 60 % respondentów stwierdza, że przemoc w rodzinie stanowi istotny problem społeczny w Żarach.

Tabela nr 11. Pytanie badawcze „Czy realizowana oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie w Żarach jest wystarczająca i zabezpiecza potrzeby?”

Liczba ogółem badanych:	91	100 %
Czy realizowana oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie w Żarach jest wystarczająca i zabezpiecza potrzeby?		
„TAK”	6	06,6 %
„RACZEJ TAK”	39	42,9 %
„NIE”	12	13,2 %
„RACZEJ NIE”	16	17,6 %
„NIE WIEM”	18	19,8 %

Najwięcej badanych stwierdziło, że oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie w Żarach jest „raczej wystarczająca i zabezpiecza potrzeby” – 39 osób (42,9 %), 16 osób (17,6 %) wypowiedziało się, że oferta ta jest „raczej niewystarczająca”, 18 osób (19,8 %) nie miało zdania dotyczącego w/w tematu. Ponadto 12 osób (13,2 %) stwierdziło, że oferta pomocy jest „niewystarczająca”, a 6 osób (6,6 %) miało zdanie przeciwne i odpowiedziało, że pomoc jest „wystarczająca i zabezpiecza potrzeby”.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że niemal 50 % badanych określa, iż oferta zabezpiecza potrzeby ofiar. 31 % respondentów ocenia ją jako niewystarczającą. 1/5 badanych nie orientowała się jakie są oferty kierowane do ofiar przemocy w mieście Żary.

Tabela nr 12. Ocena podejmowanych działań profilaktycznych związanych z istniejącym problemem przemocy w rodzinie

Liczba ogółem badanych:	91	100 %
Ocena podejmowanych działań profilaktycznych związanych z istniejącym problemem przemocy w rodzinie		
„BARDZO DOBRA”	0	0 %
„DOBRA”	23	25,3 %
„DOSTATECZNA”	31	34,1 %
„NIEDOSTATECZNA”	15	16,5 %
„NIE WIEM”	23	25,3 %

Z badania i wypowiedzi ankietowanych wynika, iż podejmowane działania profilaktyczne w związku z przemocą w rodzinie są oceniane przez największą liczbę respondentów jako dostateczne (31 osób, 34,1 %), a 23 osoby (25,3 %) określiło je jako dobre. Nikt nie przyznał oceny bardzo dobrej, zaś 15 osób (16,5 %) oceniło działania profilaktyczne za niedostateczne. 23 osoby, tj. ¼ badanych nie potrafiła ocenić podejmowanych działań.

Skuteczne działania aby przeciwstawić się przemocy w rodzinie

Ostatnie zadane pytanie respondentom dotyczyło tego jakie podjąć działania, aby były najskuteczniejsze wobec osób doznających przemocy, w celu przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie.

Wypowiedzi respondentów przeprowadzonego badania określają:

- 55 osób – „izolowanie osób stosujących przemoc w rodzinie”,
- 51 osób – „zwiększenie dostępności różnych form pomocy dla osób doznających przemocy, m. in.: poradnictwa prawnego, socjalnego, terapeutycznego, psychologicznego oraz zapewnienie stałej dostępności uczestnictwa w grupach wsparcia”,
- 43 osoby – „zwiększenie leczenia odwykowego i uzależnień”,
- 35 osób – „zwiększenie bezpieczeństwa osób dotkniętych przemocą w rodzinie”,
- 31 osób – „zwiększenie skuteczności działań pomocowych dla osób doznających przemocy w rodzinie”,
- 27 osób – „systematyczne podnoszenie kompetencji przedstawicieli służb”,
- 23 osoby – „koordynacja i szybki przepływ informacji wszystkich służb i instytucji w realizacji działań pomocowych i interwencyjnych”,
- 14 osób – „rozpowszechnianie ofert pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie”,

- 10 osób – „dostosowanie działań do lokalnych potrzeb, możliwości i uprawnień”,
- 9 osób – „organizowanie ogólnodostępnych akcji społecznych np. festyny rodzinne”,
- 2 osoby – „inne działania”.

Większość respondentów na zadane pytanie odnośnie podejmowanych działań na rzecz osób doznających przemocy w rodzinie stwierdziła, iż należy izolować osoby stosujące przemoc domową (55 osób, tj. 60,4 %), 51 osób (56,04 %) opowiedziało się za zwiększeniem dostępności różnych form pomocy dla osób doznających przemocy, m. in.: poradnictwa prawnego, socjalnego, terapeutycznego, psychologicznego oraz zapewnienia stałej dostępności uczestnictwa w grupach wsparcia. Badani określili również za istotne w podejmowanych działaniach na rzecz osób doznających przemocy w rodzinie podejmowanie działań dotyczących leczenia odwykowego i uzależnień. Problem alkoholizmu i uzależnień określany jest jako istotny odnośnie przemocy w rodzinie podobnie ocenia się zwiększenie bezpieczeństwa osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Za zwiększeniem skuteczności działań pomocowych dla osób doznających przemocy w rodzinie wypowiedziało się 31 badanych (34,06 %), 27 badanych (29,7 %) zaznaczyło „systematyczne podnoszenie kompetencji przedstawicieli służb”, a 4 osoby mniej (25,3%), - „koordynację i szybki przepływ informacji wszystkich służb i instytucji w realizacji działań pomocowych i interwencyjnych”.

Pozostałe, tj.: „rozpowszechnianie ofert pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie, dostosowanie działań do lokalnych potrzeb, możliwości i uprawnień oraz organizowanie ogólnodostępnych akcji społecznych np. festyny rodzinne” zostały zaznaczone przez najmniejszą liczbę respondentów; kolejno: 14, 10 i 9 osób (15,4 %, 11 % i 9,9 %). Dwie osoby w pozycji „inne działania” określiło za ważne podejmowania działań terapeutycznych oraz edukację społeczności lokalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

4. REALIZATORZY PROGRAMU PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

Podmioty realizujące zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie działające na terenie miasta Żary:

- Urząd Miasta,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Komenda Powiatowa Policji,
- Sąd Rejonowy,
- Prokuratura Rejonowa,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Placówki Wsparcia Dziennego,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej - Lubuski Ruch Na Rzecz Kobiet i Rodziny „Żar”,

- Zespół Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej,
- służba zdrowia,
- placówki oświatowe, kulturalne,
- placówki specjalistycznego poradnictwa,
- organizacje pozarządowe oraz instytucje kościelne na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

5. ZAŁOŻENIA, ZASADY I CELE PROGRAMU

5.1. Założenia programu

Tworzenie skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie obejmuje cztery podstawowe obszary działań, które skierowane są do różnych odbiorców:

- działania uprzedzające (diagnostyczne, informacyjne, edukacyjne); podejmowane w ramach profilaktyki, ukierunkowane są na promowanie zdrowej rodziny, reprezentującej ogólnie pozytywne wartości i styl życia oraz zapobiegania przemocy w rodzinie. Kierowane są przede wszystkim do ogółu społeczności lokalnej miasta Żary, ale również do osób pracujących z ofiarami i sprawcami przemocy w rodzinie,
- działania interwencyjne opiekuńcze, kierowane do osób doznających przemocy oraz pouczające i izolujące kierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- działania wspierające, m. in.: psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne, socjalne, kierowane do ofiar przemocy.
- działania korekcyjno–edukacyjne kierowane do sprawców przemocy w rodzinie.

5.2. Zasady programu

Program oparty jest na następujących zasadach:

- wzajemnej współpracy i współdziałaniu organów administracji publicznej, instytucji, organizacji pozarządowych, kościołów, policji, sądów, osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i jej negatywnym następstwom,
- jawności działań podmiotów realizujących zadania programowe z poszanowaniem godności, tak ofiary, jak i sprawcy,
- szczególnej ochrony dzieci, zachowaniem ich prawa do wychowywania się w rodzinie,
- wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych w zakresie właściwej opieki i pielęgnacji, poprzez udzielenie rodzinie wsparcia w dążeniu do poprawy funkcjonowania.

Konsekwentne realizowanie programu pozwoli na właściwą organizację pracy Zespołu Interdyscyplinarnego oraz powinno mieć wpływ na upowszechnienie wśród służb społecznych aktywnych działań i współpracy tych służb odnośnie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

5.3. Cel główny oraz cele szczegółowe programu

Cel główny programu: zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy dla rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie dla zwiększenia skuteczności działań pomocowych.

Cele szczegółowe programu:

1. Budowanie gminnego systemu współdziałania podmiotów, instytucji i organizacji w obszarze przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy,
2. Podejmowanie działania w zakresie koordynacji i szybkiego przepływu informacji wszystkich służb i instytucji w realizacji działań pomocowych i interwencyjnych na rzecz rodzin doświadczających przemocy w rodzinie poprzez:
  - kompleksową pomoc rodzinom dotkniętym zjawiskiem przemocy, zwiększającą ich bezpieczeństwo,
  - przyjmowanie zgłoszeń dotyczących przemocy domowej i uruchomienie procedury „Niebieskiej Karty”,
  - kierowanie ofiar i sprawców przemocy do specjalistów zajmujących się sprawami przemocy w rodzinie,
  - monitorowanie rodzin, w których dochodzi do przemocy, a w szczególności koordynacja współpracy wszystkich specjalistów w realizacji działań pomocowych i interwencyjnych,
  - prowadzenie dokumentacji, zbieranie materiałów dowodowych zgodnie z procedurą „Niebieskiej Karty”,
  - stworzenie bazy informacyjnej na temat instytucji, podmiotów udzielających pomocy osobom, które zostały dotknięte przemocą w rodzinie,
  - analiza wniosków o wszczęcie postępowania w sprawie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, składanych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych pod kątem związku pomiędzy nadużywaniem alkoholu, a stosowaniem przemocy,
  - występowanie z zawiadomieniami do prokuratury o podejrzenie popełnienia czynów określonych w art. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Realizatorzy: Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach, Komenda Powiatowa Policji w Żarach, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz inne podmioty realizujące lokalny system pomocy i wsparcia na rzecz społeczności lokalnej.

Termin realizacji podejmowanych działań: lata 2021-2027.

3. Systematyczna edukacja środowiska lokalnego w celu podniesienia społecznej świadomości na temat występowania zjawiska przemocy w rodzinie:
  - opracowanie i aktualizowanie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie w Żarach poprzez pozyskiwanie danych od wszystkich podmiotów, instytucji, organizacji pomocowych,
  - opracowywanie i udostępnianie materiałów o charakterze informacyjnym i edukacyjnym z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

- publikowanie na stronach internetowych spisu instytucji, podmiotów, organizacji oraz informacji o lokalnym systemie pomocy i wsparciu osób dotkniętych przemocą domową,
- prowadzenie wśród dzieci i młodzieży działań profilaktycznych w zakresie agresji i przemocy m. in. poprzez organizowanie zajęć, warsztatów, pogadanek w ramach szkolnego programu profilaktyki,
- promowanie wśród dzieci i młodzieży różnorodnych form spędzania czasu wolnego z pominięciem zachowań agresywnych.

Realizatorzy: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Komenda Powiatowa Policji w Żarach, placówki oświatowe, służba zdrowia, Zespół Poradni Psychologiczno–Pedagogicznych, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacje pozarządowe, inne podmioty realizujące lokalny system pomocy i wsparcia na rzecz społeczności lokalnej.

Termin realizacji podejmowanych działań: lata 2021-2027.

4. Zwiększenie skuteczności i dostępności form pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie:

- udzielanie pomocy socjalnej i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie,
- stały dostęp do możliwości korzystania z poradnictwa specjalistycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, medycznego oraz zapewnienie stałej dostępności uczestnictwa przez osobę dotkniętą przemocą w rodzinie w grupach wsparcia,
- udzielanie pomocy interwencyjnych i doradczych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- udzielanie pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie zmuszonych do opuszczenia miejsca zamieszkania poprzez zapewnienie bezpiecznego schronienia ofiarom przemocy oraz ich dzieciom uwikłanym w przemoc domową,
- skuteczne izolowanie osób stosujących przemoc w rodzinie zapewniając rodzinie bezpieczeństwo,
- zwiększenie dostępności do podejmowanych programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy,
- podejmowanie działań w formie ciągłej pracy socjalnej na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie.

Realizatorzy: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Komenda Powiatowa Policji w Żarach, placówki oświatowe, służba zdrowia, organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, inne podmioty realizujące lokalny program pomocy i wsparcia na rzecz społeczności lokalnej.

Termin realizacji podejmowanych działań: lata 2021-2027.

5. Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług:

- zapewnienie możliwości udziału w różnych formach doskonalenia zawodowego,
- zaopatrzenie specjalistów działających na rzecz osób doznających przemocy w rodzinie w fachową literaturę, materiały dydaktyczne itp. dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- umożliwienie stałego dostępu do szkoleń, warsztatów, konferencji dotyczących metod postępowania, działań wspierających, interwencyjnych oraz terapeutycznych na rzecz rodzin dotkniętych przemocą.

Realizatorzy: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Komenda Powiatowa Policji w Żarach, placówki oświatowe, służba zdrowia, organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, inne podmioty realizujące lokalny system pomocy i wsparcia na rzecz społeczności lokalnej.

Termin realizacji podejmowanych działań: lata 2021-2027.

6. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródła finansowania programu:

- środki własne gminy,
- środki z budżetu państwa, województwa (dotacje celowe na realizację wdrażanych programów),
- środki z Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego,
- środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł.

7. ADRESACI PROGRAMU

Beneficjentami programu są mieszkańcy Żar. Działania programu skierowane są w szczególności na rzecz:

- rodzin i osób dotkniętych zjawiskiem przemocy w rodzinie,
- rodzin i osób zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie,
- świadków przemocy,
- osób stosujących przemoc,
- osób pracujących z ofiarami i sprawcami przemocy w rodzinie.

8. MONITORING I EWALUACJA

Program będzie podlegał ewaluacji w oparciu o dane zebrane przez Zespół Interdyscyplinarny podczas monitoringu. Ewaluacja projektu powinna dostarczyć odpowiedzi, jaka jest trafność, skuteczność, użyteczność i efektywność programu. Monitoring powinien określić czy cele projektu są odpowiednie w stosunku do ewoluujących potrzeb oraz do tego w jakim stopniu oddziaływanie projektu przyczyniło się do osiągnięcia celu głównego, celów szczegółowych i czy odpowiada potrzebom odbiorców programu oraz w jakim stopniu można oczekiwać, że pozytywne zmiany będą trwałe po zakończeniu projektu. Sprawozdania z realizacji Programu przygotowuje Zespół

Interdyscyplinarny i przedstawia je Burmistrzowi Miasta Żary oraz Radzie Miasta raz w roku. Sprawozdanie obejmuje zakres działań za poprzedni rok budżetowy. Program stanowi podstawę dla tworzenia konkretnych projektów i programów pomocowych oraz umożliwić ma również, aplikowanie po środki zewnętrzne na realizację podjętych działań. Zakłada się także, że podejmowane zadania wynikające z określonych celów szczegółowych wpłyną na poprawę funkcjonowania rodziny wolnej od przemocy, umocnią współpracę lokalnych instytucji i organizacji działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz pozwolą na wdrażanie nowych alternatywnych sposobów i rozwiązań.

Ewaluacja programu pozwoli na dostosowanie form wsparcia do potrzeb i problemów istniejących, jak również zwiększy możliwość dostępności działań z zakresu przemocy w rodzinie w Żarach. Ewaluację przeprowadzać się będzie we współpracy wszystkich instytucji realizujących przyjęty program.

9. PROGNOZOWANE EFEKTY PROGRAMU

Założeniem Programu jest:

- pogłębienie wiedzy społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy domowej,
- zmiany postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie,
- udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- ochrony ofiar przemocy poprzez wsparcie prawne, psychologiczne, socjalne itp.,
- usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą,
- systematyczna edukacja środowiska lokalnego na temat przemocy w rodzinie poprzez rozpowszechnianie ulotek, plakatów, a także zamieszczanie informacji na stronach internetowych wszystkich podmiotów realizujących program,
- zwiększenie zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy,
- zbudowanie systemu działań w zakresie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą,
- spadku liczby przypadków przemocy w rodzinie.

ZAKOŃCZENIE

Trudno jest jednoznacznie określić jak często i kto jest ofiarą przemocy. Ofiary często nie chcą rozmawiać na ten temat. Problem zastaje w czterech ścianach domu w „ciszy domowego ogniska”.

Przemoc w rodzinie to zjawisko, które nie powinno mieć miejsca. Nikt nie ma prawa naruszać praw i dóbr osobistych człowieka i powodować ich cierpienia. Dlatego tak ważne jest podejmowanie działań w kierunku ochrony ofiar przemocy mających na celu zmniejszanie skali tego zjawiska.

Ważne staje się zapobieganie temu zjawisku i udzielanie wsparcia tym, którym nie udało się tych przykrych doświadczeń uniknąć. Opracowany „Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Żary o Statusie Miejskim na lata 2021-2027” pozwoli na dążenie do osiągnięcia wytyczonych celów, w kierunku działań pobudzania do aktywności instytucji i organizacji działających w obszarze pomocy społecznej. Program nie jest dokumentem zamkniętym i będzie podlegał modyfikacjom w zależności od pojawiających się nowych potrzeb i możliwości.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela nr 1. Liczba mieszkańców miasta Żary	7
Tabela nr 2. Liczba mieszkańców miasta Żary (mężczyźni i kobiety)	7
Wykres nr 1. Populacja Żar w latach 1995-2019 (źródło: GUS)	7
Wykres nr 2. Piramida wieku mieszkańców Żar, 2019 (źródło: GUS)	8
Wykres nr 3. Ilość założonych „Niebieskich Kart” i liczba powołanych Grup roboczych przez Zespół Interdyscyplinarny w Żarach	9
Tabela nr 3. Ilość „Niebieskich Kart” zakończonych przez ZI	10
Tabela nr 4. Liczba posiedzeń ZI	10
Tabela nr 5. Ogólna liczba założonych „Niebieskich Kart” z podziałem na instytucje, które tą procedurę rozpoczęły (założenie „Niebieskiej Karty A”)	10
Tabela nr 6. Liczba powołanych grup roboczych dotyczących prowadzenia procedury „Niebieskich Kart”	10
Tabela nr 7. Podział badanych ze względu na płeć	11
Tabela nr 8. Wiek respondentów	11
Tabela nr 9. Pytanie badawcze dotyczące wiedzy respondentów n. t. występowania w mieście Żary zjawiska przemocy w rodzinie	11
Tabela nr 10. Pytanie ankietowe „Czy przemoc w rodzinie stanowi istotny społeczny problem w Żarach?”	14
Tabela nr 11. Pytanie badawcze „Czy realizowana oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie w Żarach jest wystarczająca i zabezpiecza potrzeby?”	14
Tabela nr 12. Ocena podejmowanych działań profilaktycznych związanych z istniejącym problemem przemocy w rodzinie	15

SPIS TREŚCI

WSTĘP	2
1. PODSTAWY PRAWNE	3
2. CHARAKTERYSTYKA PRZEMOCY W RODZINIE	3
2.1. Zjawisko przemocy w rodzinie i jego skutki	3
2.2. Rodzaje przemocy w rodzinie	4
2.3. Typy przemocy	4
2.4. Fazy cyklu przemocy	5
2.5. Prawo wobec problemu przemocy w rodzinie	5
2.6. Rodzaje pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie	6
3. DIAGNOZA POTRZEB ORAZ OCENA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE ŻARY O STATUSIE MIEJSKIM.....	7
3.1 Demografia	7
3.2. Diagnoza sytuacji w aspekcie problemów występowania przemocy w rodzinie w Żarach.	8
3.3 Dane liczbowe dotyczące założonych/zakończonych procedur „Niebieskich Kart” w latach 2016-2019. ...	9
3.4 Diagnoza zjawiska przemocy w perspektywie przeprowadzonej ankiety wśród mieszkańców Żar	11
Płeć i wiek respondentów	11
Wiedza respondentów	11
Przyczyny przemocy w rodzinie.....	12
Czynniki mogące wpływać na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie.....	12
Określenie, kto najczęściej jest ofiarą przemocy w rodzinie	12
Rodziny, w których najczęściej występuje przemoc w rodzinie	13
Formy przemocy, które najczęściej występują w rodzinach dotkniętych przemocą.....	13
Instytucje, które mogą pomóc ofierze przemocy w Żarach	13
Oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie w Żarach.....	14
Skuteczne działania aby przeciwstawić się przemocy w rodzinie	15
4. REALIZATORZY PROGRAMU PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE	16
5. ZAŁOŻENIA, ZASADY I CELE PROGRAMU	17
5.1. Założenia programu	17
5.2. Zasady programu	17
5.3. Cel główny oraz cele szczegółowe programu	18
6. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU.....	20
7. ADRESACI PROGRAMU	20
8. MONITORING I EWALUACJA	20
9. PROGNOZOWANE EFEKTY PROGRAMU	21
ZAKOŃCZENIE.....	22
SPIS TABEL I WYKRESÓW	23

